

Nr 46.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag av statsmedel till pensioner åt överkonstapeln A. Rask och vaktmästaren N. Månsson; given Stockholms slott den 22 januari 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Sam Larsson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 januari 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMBIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Departementschefen, statsrådet Larsson anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

Med skrivelse den 16 juli 1931 har länsstyrelsen i Malmöhus län underställt Kungl. Maj:ts prövning en framställning från länets landstings förvaltningsutskott om bidrag av statsmedel till pensioner, som av landstinget tillerkänts överkonstapeln Axel Rask och vaktmästaren Nils Månsson, vilka varit anställda vid landstingets polisavdelning.

Innan jag ingår på denna framställning, vill jag erinra om följande bestämmelser i lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket. Enligt 3 § i denna lag må för visst landstingsområde anställas polismän till för-

stärkning av den för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet avsedda polispersonalen inom landstingsområdet. Jämlikt 8 § är landsting i fråga om dylika polismän skyldigt att med skäligen pension förse innehavare av befattning, som är av stadigvarande beskaffenhet och av vilken befattningshavaren kan antagas bliva helt sysselsatt (ordinarie befattning), och enligt 15 § 3 mom. är landsting, som på annat sätt än genom pensionsförsäkring i statens pensionsanstalt ombesörjer pensionering av ordinarie befattningshavare, som anställts för landstingsområdet, berättigat till bidrag av statsverket med en tredjedel av den till sådan befattningshavare utgående pensionen.

Vidare är att erinra om övergångsbestämmelsen till förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. Denna övergångsbestämmelse innehåller, att polis- eller fjärdingsman, som vid polisväsendet har anställning, som kan betraktas såsom ordinarie, vid den tidpunkt, från vilken lagen om polisväsendet i riket skall lända till efterrättelse i avseende å det område, för vilket han är anställd, äger, då fråga uppstår om honom tillkommande rätt till pension, tillgodoräkna sig hela den tid, som han i en följd innehaft dylik anställning för området.

Förenämnda författningar hava, såvitt de avse för landstingsområde anställda polismän, trätt i kraft den 1 januari 1926.

Förvaltningsutskottets nyssnämnda framställning innehåller till en början huvudsakligen följande:

Genom beslut vid sammanträde den 9 september 1925 bestämde Malmöhus läns landsting, att inom landstingsområdet skulle för år 1926 vara anställd en ordnings- och säkerhetspolis, benämnd centralpolis, bestående av elva polismän, därav en kommissarie och två överkonstaplar samt en vaktmästare; och skulle samtliga nämnda befattningar vara *icke ordinarie*. Landstinget beslutade tillika, att för utredning av frågan om behovet av anställande av en särskild ordnings- och säkerhetspolis för landstingsområdet samt de frågor i samband därmed, som enligt lagen om polisväsendet i riket skulle av landstinget bestämmas, utse en kommitté med uppdrag att förelägga 1926 års landsting resultatet av utredningen tillika med de förslag, vartill utredningen gäve anledning.

I anslutning till förslag av nämnda kommitté beslutade 1926 års landsting, bland annat, att inom landstingsområdet skulle för tiden från och med den 1 januari 1927 till och med den 31 december 1931 anställas en ordnings- och säkerhetspolis, bestående av en kommissarie, en överkonstapel, fyra konstaplar och en vaktmästare, vilka befattningar skulle vara *icke ordinarie*, ävensom att överkonstapeln Aug. Strandkvist, vilken vore född den 20 maj 1869 och varit anställd vid länspolisen sedan den 1 januari 1905, skulle entledigas med utgången av år 1926 och tilldelas en årlig pension av 2,340 kronor jämte dyrtidstillägg enligt grunder, som gällde för befattningshavare vid statens reglerade verk.

På framställning av förvaltningsutskottet enligt landstingets uppdrag medgav Kungl. Maj:t genom brev den 29 juni 1928, att till den Strandkvist av landstinget beviljade pensionen finge från och med ingången av år 1927 utgå statsbidrag med en tredjedel av de Strandkvist tillkommande pensionsförmånerna.

Vid 1929 års landstingsmöte utsåg landstinget en kommitté med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag, huruvida landstingspolisens verksamhet skulle fortfara jämväl efter den 31 december 1931 samt för motsatt fall, huru en avveckling borde ske.

Sedan nämnda kommitté framlagt betänkande i ämnet, beslutade landstinget vid sammanträde den 3 september 1930, bland annat,

att vid poliskåren anställda överkonstapeln Axel Rask och vaktmästaren Nils Månsson skulle entledigas med utgången av år 1931;

att pension skulle utgå till Rask och Månsson i enlighet med samma grunder, som gällde beträffande landstingets övriga befattningshavare;

att inom landstingsområdet skulle för tiden från och med den 1 januari 1932 anställas en ordnings- och säkerhetspolis, bestående av fyra konstaplar;

att befattningarna, å vilka de nuvarande konstaplarna borde förordnas, skulle vara ordinarie; samt

att vid vakans befattning skulle förändras till extra.

Tillika uppdrog landstinget åt förvaltningsutskottet att ingå till Kungl. Maj:t med ansökan om statsbidrag till de pensioner, som av landstinget beviljats Rask och Månsson.

Förvaltningsutskottet har härefter upplyst, att enligt de grunder, som gälla beträffande pensionering av landstingets befattningshavare, de ifrågasvarande befattningshavare tillkommande pensionerna uppgå för överkonstapeln Rask till 2,760 kronor och för vaktmästaren Månsson till 1,690 kronor för år, med skyldighet för pensionstagarna att underkasta sig den reglering av pensionsbeloppet, som landstinget på grund av penningvärdets förändring kan finna skäl föreskriva.

Angående befattningshavarnas anställningsförhållanden m. m. har förvaltningsutskottet anfört följande:

Rask, som är född den 31 augusti 1876, har varit anställd vid länspolisen sedan den 1 januari 1902. Hans tjänstetid den 31 december 1931 utgör alltså 30 år.

Månsson är född den 26 september 1874, har varit anställd vid länspolisen sedan den 1 januari 1901 och innehar sålunda vid utgången av år 1931 en tjänstetid av 31 år.

Rasks anställning vid länspolisen måste, vad angår tiden före den 1 januari 1926, betraktas såsom ordinarie. Vid sådant förhållande hade han, därest han även för åren 1926—1931 beretts ordinarie anställning, enligt övergångsbestämmelserna till förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. otvivelaktigt varit berättigad tillgodoräkna sig hela den tid, han varit anställd vid länspolisen, och skyldighet hade inträtt för statsverket att enligt 15 § i lagen om polisväsendet i riket bidraga med en tredjedel av den för Rask bestämda pensionen.

Den omständigheten, att Rask för åren 1926—1931 beretts anställning som endast extra ordinarie befattningshavare torde icke rimligen böra föranleda, att landstinget går miste om det statsbidrag, som utgår enligt det förut åberopade lagrummet.

Enahanda förhållanden torde kunna åberopas till stöd för att statsbidrag till den vaktmästaren Månsson tilldelade pensionen bör utgå. Vaktmästaren Månsson har handhaft, förutom vanliga vaktmästarsysslor, jämväl tillsyn över polismännens transportmedel samt har därjämte i stor utsträckning tjänstgjort såsom telefonvakt. Polismännens tjänstgöringstid har härigenom undgått motsvarande avbränning. Enligt gällande författning är också stats-

verkets bidrag till pensionering, när rätt till pension föreligger, ej begränsat till polismän utan det omfattar befattningshavare vid polisväsendet i gemen.

Under återopande av vad sålunda anförts har förvaltningsutskottet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att till de Rask och Månsson av landstinget beviljade pensionerna må från och med ingången av år 1932 utgå statsbidrag med en tredjedel av de pensionsbelopp, som tillkomma dem.

Länsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot bifall till ansöknigen.

Till följd av remiss har statskontoret den 2 september 1931 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat följande:

Av propositionen nr 20 till 1928 års riksdag angående bidrag av statsmedel till pension åt den i handlingarna omförmälda överkonstapeln Strandkvist framginge, att sådant bidrag lämnats särskilt av den anledningen, att Strandkvist, vilken under en tid av 20 år varit anställd vid Malmöhus läns landstings polisväsen före tillkomsten av 1925 års polislagstiftning, erhållit extra ordinarie anställning i avvaktan på en utredning av frågan om behovet av särskild ordnings- och säkerhetspolis för länet samt att han i samband med genomförandet från och med år 1927 av viss organisation för polisväsendet därstädes blivit avskedad. Beträffande nu ifrågavarande befattningshavare, Rask och Månsson, föreläge emellertid det förhållandet, att de jämväl efter genomförande från och med år 1927 av förberörda organisation innehåft extra ordinarie anställningar. Ett bifall till förevarande framställning torde därför komma att medföra anspråk från landstingen på att staten skulle bidraga till pensionering av även andra extra ordinarie polismän med långvarig anställning. Sådant bidrag syntes emellertid böra lämnas endast i de fall, då särskilda omständigheter föreläge. Då tillräcklig anledning för ett avsteg från den i gällande författning fastställda regeln i nu ifrågavarande avseende enligt statskontorets mening icke föreläge beträffande Rask och Månsson, hemställde statskontoret, att den gjorda framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom utslag den 20 november 1930 har länsstyrelsen med stöd av 14 § i lagen om polisväsendet i riket efter underställning fastställt landstingets förberörda vid sammanträde den 3 september 1930 fattade beslut i fråga om pensionsförmåner åt överkonstapeln Rask och vaktmästaren Månsson.

Såsom av det anförda framgår, hava Rask och Månsson alltsedan den tidpunkt, då 1925 års polislagstiftning trädde i kraft i avseende å dem, och intill dess att de med utgången av sistförflutna kalenderår entledigades, liksom övriga vid Malmöhus läns landstings polisväsen anställda befattningshavare innehåft anställning, vilken betecknats såsom icke ordinarie. Vad angår år 1926 sammanhänge denna anordning med att landstinget igångsatt utredning av frågan om behovet av särskild ordnings- och säkerhetspolis för landstingsområdet m. m. Ej heller sedan denna utredning slutförts och resulterat i viss omorganisation av länspoliserna från och med år 1927 vunno emellertid befattningshavarna vid ifrågavarande poliskår formellt stadigvarande anställning, utan anställningstiden begränsades till utgången av år 1931. Anledningen härtill synes hava varit, att förhållandena efter fullständigt genomförande med ingången av år 1932 av 1925 års polisreform an-

sågos kunna bliva så förändrade, att samma behov av länspolis icke längre komme att förefinnas.

Vid utgången av år 1931, då de entledigades, hade Rask och Månsson tjänstgjort vid länspolisen under respektive 30 och 31 år i anställningar, som givit dem full sysselsättning och som få anses hava, reellt sett, varit av stadigvarande art. Vid entledigandet voro de respektive 55 och 57 år gamla; de hade således båda uppnått en ålder, som i många polisdistrikt berättigar till pension.

Vid nu berörda förhållanden och då enligt min mening länspolisen i Malmöhus län jämväl under de senast förflutna åren måste anses hava utgjort en väl behövlig förstärkning av polispersonalen, synas mig starka skäl tala för att statsbidrag till Rasks och Månssons pensionering medgives, oaktat de under de senaste åren formellt icke innehaft ordinarie anställning. Med hänsyn till de i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna torde ett beslut härom näppeligen behöva, såsom statskontoret befarat, föranleda några icke önskvärda konsekvenser.

Det tillstyrkta statsbidraget synes, i likhet med vad tidigare skett beträffande överkonstapeln Strandkvists pensionering, böra bestämmas att utgå efter samma grunder, som enligt polislagen skulle hava gällt, om Rask och Månsson vid entledigandet varit ordinarie befattningshavare, eller således med en tredjedel av de utgående pensionerna. Med hänsyn till avfattningen av landstingets beslut om pensioneringen torde dock statsbidraget böra maximeras till en tredjedel av de nu utgående pensionsbeloppen eller 1,483 kronor 33 öre. Statsbidraget synes böra utgå från och med ingången av år 1932 och bestridas från det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till polisväsendet i riket.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att såsom bidrag till överkonstapeln Axel Rask och vaktmästaren Nils Månsson av Malmöhus läns landsting beviljade pensioner må, räknat från och med ingången av år 1932, från förslagsanslaget till polisväsendet i riket årligen till landstinget utbetalas ett belopp, motsvarande en tredjedel av de till Rask och Månsson utgående pensionsbeloppen, dock tillhoppa högst 1,483 kronor 33 öre.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.